

DE LEVENSDUUR VAN DE GEMIDDELDE KOE NEEMT NIET TOE. DAT IS OPMERKELIJK, WANT SINDS ENKELE JAREN IS ER JUUST VEEL AANDACHT VOOR DE **LEVENSDUUR VAN VEESTAPELS**.

De melkkoe wordt maar niet ouder

UIT de jaarstatistieken 2009-'10 blijkt dat het aantal dagen dat een koe in productie is, is gedaald van 1.138 naar 1.126. In 2007-'08 was de gemiddelde koe nog 1.169 dagen in productie. Dat is een achteruitgang van 43 dagen, ofwel een kleine 4 procent. Bij deze ontwikkeling is een kritische blik op zijn plaats.

Juist de afgelopen decennia is er meer aandacht gekomen voor duurzaamheid. Niet alleen kent de fokkerij de fokwaarden duurzaamheid en levensduur, maar ook het management ten aanzien van vruchtbaarheid, klauwgezondheid en huisvesting is verbeterd. Waarom zijn het aantal productiedagen en de levensduur van de koe dan niet gestegen?

Vee aanhouden bij hoge melkprijs

De matige resultaten van 2010 zijn te verklaren. Het topjaar voor productiedagen 2008 was het jaar van de hoge melkprijs. Alle koeien werden toen aangehouden voor de melk, daardoor gingen de levens- en productiedagen omhoog.

Melkprijs en quotumoverschrijding spelen een grote rol bij de afvoer. Als er veel over het quotum wordt gemolken, zullen er meer relatief jonge en nog enigszins courante koeien verkocht worden.

Begeleiding is beter geworden

Uit de statistieken blijkt dat de koppelgrootte is toegenomen. Bedroeg die in

2001 60 dieren, in 2009 was die gegroeid tot 77. Die grotere koppels zijn veelal gehuist in nieuwe of verbeterde stallen, met meer ruimte en veel frisse lucht. De computer heeft zijn intrede gedaan en de tochtigheidswaarneming verbeterd. Activiteitswaarneming of stapentellers ondersteunen de veehouders in hun management. Daarbij is begeleiding met lijstjes uit PirDap of andere programma's een stuk overzichtelijker dan de oude boekjes.

Helaas ontbreken kengetallen over uiergezondheid en celgetal, maar het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) tracht met veehouders en dierenartsen al jaren het celgetal te verbeteren. Hoewel de klauwgezondheid en voeding op het eerste gezicht niet sterk zijn verbeterd, is daarin zeker geen teruggang waar te nemen. Waarom nemen bij dit alles het aantal productiedagen en de levensduur van de veestapel niet toe?

Is genetica de boosdoener?

Om de genetica als grootste oorzaak voor de stabiliserende levensduur aan te wijzen, is te kort door de bocht. Daarvoor hebben genetica en selectieruimte bij de veehouders een te beperkte invloed. Wel heeft de genetische aanleg van de koe invloed op haar levensduur. Het effect wordt weergegeven in het hulpmiddel in de fokkerij, de totaalindex NVI. Het is de rangschikking van beschikbare stieren.

De NVI is een samengestelde index die uit verschillende componenten bestaat. Levensduur en gezondheidskenmerken vormen een groot deel van de NVI. Deze totaalindex is nu drie jaar in gebruik. Voor de introductie wilden veehouders al langer een robuustere koe, want een dergelijk dier zou een langere levensduur hebben. Nu, ruim drie jaar nadat robuustheid en NVI ingevoerd zijn, is er nog geen vooruitgang geboekt. Wellicht

FOTO: HANS PRINSEN

Afvoer van melkkoe. Vaak is een gebrekkige vruchtbaarheid de reden van afvoer. Soms overigens ten onrechte.

Levensduur en levensproductie van Nederlands melkvee staan onder druk

levensproductie van de Nederlandse stamboekkoeien per jaar van afvoer

jaar afvoer	aantal dieren	aantal keren gekalft	melkdagen totaal	dagen levensduur	kg melk per melkdag	levensproductie	
						kg vet+eiwit	kg melk
2010	259.095	3,5	1.126	2.114	27,1	2.398	30.482
2009	265.858	3,5	1.138	2.128	27	2.406	30.543
2008	216.179	3,5	1.169	2.164	26,3	2.430	30.777
2007	227.656	3,5	1.136	2.135	26,3	2.359	29.851
2006	241.679	3,4	1.108	2.109	26	2.282	28.845

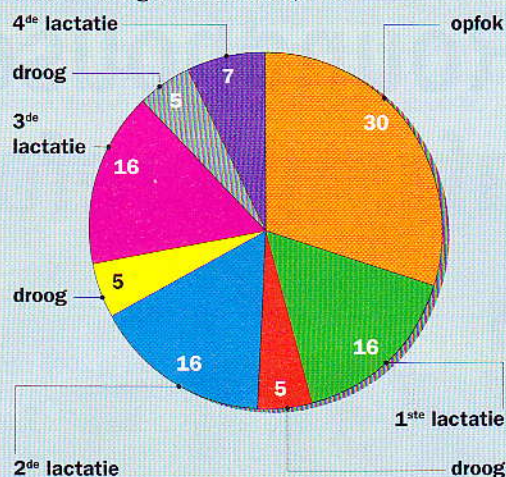
bron CRV

Na een toename tot 2008 neemt de gemiddelde levensduur van gemiddelde veestapels af. Eenzelfde ontwikkeling is ook in de levensproductie te zien.

Levensloop van Nederlandse koe

levensfasen gemiddelde koe, in %

De levensduur van de gemiddelde koe in 2010 was 2.114 dagen. Dat is vijf jaar en negen maanden. In haar leven is de gemiddelde koe 1.126 dagen in productie (3.01 jaar). De tijd voor opfok en droogstand duurt 5.09 – 3.01 = 2.08 jaar. De gemiddelde koe is 53 procent van haar leven productief. De melkproductie is 30.482 kilo, 14,4 kilo per levensdag. Daarbij kalft een koe drieënhalve keer. Omdat de gemiddelde kalversterfte 10 procent is, worden circa drie kalveren per koe voor vervangen of omzet benut.

moet er nog meer aandacht aan vruchtbaarheid worden besteed, want dit kenmerk is de laatste jaren afgenomen. Vruchtbaarheid speelt een grote rol bij de afvoer van melkkoeien.

Vette koeien

Het feit dat een koe later drachtig wordt geeft een tegenstrijdigheid. Een minder vruchtbare koe wordt later drachtig en maakt langere lijsten, wat weer resulteert in een langere levensduur.

Voor de veehouder is een langere lijst echter nadelig, omdat aan het eind van de lange lactatie de productie laag is en de koe de kans loopt te vervetten.

Een (te) vette koe heeft grotere kans op afvoer vanwege gunstige en ongunstige redenen. Een gunstige reden is dat de zwaardere of vette koe wordt afgevoerd omdat zij dan nog een behoorlijke opbrengst oplevert.

Ongunstig is het dat een (te) vette koe na afkalven meer kans op gezondheidsproblemen heeft, wat de kans op gedwongen afvoer sterk verhoogt. De opbrengst van een niet goed functionerende koe na het afkalven valt vaak sterk tegen.

Deze problematiek rondom vruchtbaarheid en afkalven is complex. Het aantal keren afkalven per koe blijft al jaren con-

stant, op 3,5. Verbeterd management zal de verminderde genetische aanleg voor vruchtbaarheid weliswaar deels compenseren, maar onvoldoende voor een stijging van het aantal afkalvingen en de levensduur.

Verbeteren

Er zijn echter bedrijven die een veel hogere levensproductie hebben dan het gemiddelde. Deze prestaties worden geleverd door veehouders die zich niet richten op de maximale vooruitgang in genetica, maar die meer geduld hebben met hun veestapel. Bij tegenschot in gezondheid of vruchtbaarheid wordt de koe niet verkocht, maar opnieuw behandeld.

Nadat het volgende kalf is geboren, kan de koe gezond weer verder mee. Hierdoor hoeft er geen vervangend jongvee opgefokt te worden. Gunstig, want bij een verlenging van de droogstand/niet-productieve periode wordt in weken gerekend en bij de opfok van kalveren in jaren.

Niet zozeer genetica als wel managementkeuzes bepalen de levensduur en productieduur van het vee.

Robert Prins

Hoge gemiddelde leeftijd door aankoop van drachtige dieren

In de jaarstatistieken duiken nog weleens bedrijven op die een gemiddelde leeftijd van de veestapel hebben van meer dan zes jaar. Dat is ruim twee jaar ouder dan het gemiddelde van alle bedrijven.

Dat kan een vertekend beeld geven qua levensduur. Het hoge gemiddelde kan worden veroorzaakt doordat veehouders geen jongvee hebben, en tweede- en derdekalfskoeien aankopen. Zij mel-

ken die koeien dan nog een jaar of drie. Veehouders met deze strategie merken wel op dat het nu lastig is geschikt melkvee te kopen. Met prijzen van €1.150 per melkkoe is het aanbod klein.